

παρ' Ἀντιγόνῳ τῷ Καρυστήῳ 95 «καὶ ἐάν τις ὑγράσῃ, νόσημα τούτῳ ἐμπίπτειν» ἀντὶ τοῦ ἐάσῃ. Ἴδε Κελλήρον *Παραδοξογρ.* σελ. 23 καὶ σελ. XXIX.

Ἐν τῷ παρηκμακῷτι ἑλληνισμῷ φέρεται ῥῆμα *σικχαίνω*, *εἰσίχαρα* (καὶ *ἀπεσίχαρα*) καὶ *σικχαίνομαι*, *εἰσικχάνθη*. Ἐκ τοῦ ῥήματος τούτου ἐσχηματίσθη τὸ ἐπίθετον *σικχαντὸς* ἀπαντῶν παρὰ Μάρκῳ τῷ Ἀντωνίῳ Η', 8 «πάντα σικχαντὰ» καὶ μνημονευόμενον ὑπὸ τοῦ Σουΐδα «*Σικχαντὸν* : ἀηδὲς» (Πρβ. καὶ λ. *εἰδεχθὲς*). Εὐρέθη δὲ καὶ *σικχαντὴ* γεγραμμένον ἀντὶ τοῦ *σικχαντῆ* (Ἴδε Θησ. Στεφ. Τόμ. Ζ', σελ. 244 Περ.). Ἴσως δ' ἐκ τοῦ ῥήματος *σικχαίνω-ομαι* παρήχθη καὶ τὸ ὄνομα *σικχασία*, οὗ ἔχομεν παράδειγμα τὸ τοῦ Μοσχίωνατος περὶ τῶν Γυναικ. Παθ. 28, σελ. 12 «Πόθεν εἴρηται κίσσαι; Κατὰ μὲν τινὰς ἀπ' αὐτοῦ, διότι *σικχασίαν* ταῖς ἐγκυμονούσαις γυναιξὶν εἰσφέρει». Ὑπὸ τοῦ Πασσάβιου νομίζεται τὸ *σικχασία* παράγωγον τοῦ *σικχάζω*. Ὁ Εὐστάθιος ἐν τοῖς Μικροῖς Συγγραμμάσι λέγει σελ. 158, 75 «μὴ — *σικχάζεσθε* κηδιζόμενοι» καὶ σελ. 251, 93 «τάχα που καὶ εὐλαβῶς ἔχοντες ἀκκισμοῦ λόγῳ ἢ *σικχασμοῦ*». Γράφει δὲ καὶ ἐν ταῖς εἰς Ὀμηρον Παρεκβολαῖς ὁ Εὐστάθιος σελ. 493, 27 «δῆλον δ' ὅτι ἐκ τοῦ *σικχός* καὶ ῥῆμα ἔστι *σικχάζω*». Ἐν τῷ Λεξικῷ τοῦ Ἡσυχίου φέρεται «*Σικχαζόμενος*; σκωπτόμενος».

Ἐν σελ. 121, 32 γραπτέον ἄνπανσιν.

ΣΥΜΒΟΛΗ ΕΙΣ ΤΗΝ ΙΣΤΟΡΙΑΝ

ΤΩΝ ΕΝ ΙΩΑΝΝΙΝΟΙΣ ΣΧΟΛΕΙΩΝ¹

(Σχολή τοῦ Γκιούμα. — Ἀνέκδοτα ταύτης σιγίλλια)

ΠΡΟΣΑΡΤΗΜΑ

Περὶ τῆς τῶν Φιλανθρωπινῶν σχολῆς πληροφορίαν ἐκ παραδόσεως μὲν, στηριζομένην ὅμως ἐπὶ λόγων ἐγγράφων, ὡς παρακατιόντες δείξομεν, ὁ λόγιος φίλος κ. Ν. Τσιγκρὰς μετέδωκέ μοι, καθ' ἣν ἐδίδαξεν ἐν αὐτῇ καὶ Μάξιμος ἱερομόναχος ὁ Πελοποννήσιος, ὁ γράψας Κυριακοδότριον Εὐαγγελίων καὶ ἄλλας ὁμιλίας, παραφράσας δὲ τὴν ἀναγινωσκομένην τῇ Κυριακῇ τοῦ Πάσχα Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου ὁμι-

¹ Συνέχεια καὶ τέλος Ἴδε σελ. 55 καὶ 132.

λίαν ὡς καὶ τὸν περὶ ἀνατροφῆς παίδων τοῦ αὐτοῦ καὶ τοὺς ἀσκητικούς τοῦ Μεγάλου Βασιλείου. Ἴδου τί ἐπὶ λέξει γράφει μοι:

Λόγιε Φίλε,

.... Κατὰ μάϊον τοῦ 1878 ἀποσταλεῖς ὑπὸ τῆς ἐν Ἰωαννίνοις ἐπιτροπῆς τῆς σχηματισθείσης πρὸς περίθλψιν καὶ ἀπελευθέρωσιν τῶν ἐκ Λυκουρσίου ἀχθέντων αἰχμαλώτων μετὰ τὸ οἰκτρὸν τέλος τῆς ἀποτυχούσης ἐκείνης ἐπαναστάσεως, ὅπως δικνείμῳ χρηματικὰ βοηθήματα καὶ ἐνδύματα εἰς τοὺς διαρπαγέντας καὶ καταστραφέντας κατοίκους τῶν 45 χωρίων τοῦ Δελβίνου καὶ ἐρευνήσω τὴν κατάστασιν αὐτῶν ἐνέτυχον καὶ χειρογράφῳ πλήρει τῶν ὁμιλιῶν τοῦ περὶ οὗ ὁ λόγος Μαξίμου.

Περιερχόμενος τὰ καταστραφέντα ὑπὸ τῶν ἀτάκτων Ἀλβανῶν χωρία τοῦ τμήματος Δελβίνου μετὰ τὸν διασκορπισμὸν καὶ τὴν αἰχμαλωσίαν τῶν ἐπαναστατῶν, τὴν 25 Ἰουνίου ἀνῆλθον καὶ τὴν ἄρδην ὑπ' αὐτῶν τούτων ἀνατραπείσαν καὶ καταστραφεῖσαν μονὴν τῆς Δίβρης, τῆς ἐπωνομαζομένης *Στόλου* καὶ *Βορτίτσας* ἢ *Στόλου* καὶ *Δίβρης*, τὴν ἄλλοτε πλουσίαν, νῦν δὲ κατεστραμμένην καὶ πτωχοτάτην μετὰ τὴν δήμευσιν ὑπὸ τοῦ Κούζα τῶν μοναστηριακῶν κτημάτων. Ἐν τῷ ἀρχιερατικῷ θρόνῳ τῆς ἐκκλησίας ταύτης εὑρον κατακείμενον τὸ εἰρημένον χειρόγραφον, τὸ ὅποσον οὐκ οἶδα πῶς διέφυγε τὴν καταστροφὴν μετὰ τινος χειρογράφου συλλογῆς ἀποστολικῶν κανόνων, ἣν ἐπήνεγκον εἰς τὰ σκεύη καὶ εἰς βιβλία τῆς μονῆς οἱ Ἀλβανοί, ὅπερ καὶ παρέλαβον καὶ ἔχω.

Τὸ χειρόγραφον τοῦτο περιέχει ἐν ὅλῳ 88 ὁμιλίαις, ἐγράφη δ' ἐν Ἰωαννίνοις τῷ αχιν' (1613) ὡς φαίνεται ἐκ τοῦ προλόγου, ἐν τῷ τέλει τοῦ ὁποίου ἀναγινώσκεται «*αχιν' μηνὶ μαρτίῳ ς' εἰς Ἰωάννιναν*». Ἐν δὲ τῷ τέλει τῆς βίβλου ἀναγινώσκεται, «*Τέλος καὶ τῷ Θεῷ δόξα. Ἐγράφη τὸ παρὸν βιβλίον ἐν ἔτει ζρμγ' μηνὶ ἀπριλλ., ιέ*».

Ὁ Μαξίμος οὗτος ἐκ ποίου μέρους τῆς Πελοποννήσου κατήγετο δὲν γινώσκω, διότι οὐδεὶς λέγει περὶ τῆς ἰδιαιτέρας αὐτοῦ πατρίδος· ἦτο δὲ μαθητὴς τοῦ περιωνύμου Μελετίου τοῦ Πηγαῖ, πατριάρχου Ἀλεξανδρείας ὡς ὁ ἴδιος μαρτυρεῖ τοῦτο ἐν τῷ προοιμίῳ τῶν ὁμιλιῶν του λέγων· «*Διότι ἐγὼ δὲν εἶπα τίποτε ἀπὸ ἰδικόν μου, μόνον ὅσον ἠμπόρεσα νὰ καταλάβω ἀπὸ θεολόγους, καὶ ἀπὸ τὸν μακαρίτην ἐκεῖνον διδάσκαλόν μου, τὸν κύριον Μελέτιον τὸν ἀληθινὸν ποιμένα καὶ διδάσκαλον σοφώτατον κτλ*».

Ἐκ τῶν ἐρευνῶν μου τοῦτο μόνον ἐξηκρίβωσα ὅτι ὁ εἰρημένος Μάξιμος διηύθυνε τὴν ἐν Ἰασιῷ ἐλληνικὴν σχολήν, ὁπόταν ἐκλήθῃ ἢ ἐστάλῃ γὰρ διευθύνῃ τὴν τῶν Φιλανθρωπινῶν ἐν τῇ νήσῳ τῶν Ἰωαννίνων, ἐνθα καὶ συνέγραψε τὰς εἰρημένας ὁμιλίας, εἰς τὴν συγγραφὴν τῶν ὁποίων παρεκινήθῃ, ὡς ἐν τῷ προοιμίῳ λέγει, ἐκ τῆς ἀκηδίας τῶν ἀρχιερέων, οἵτινες «δὲν φροντίζουν τὰ ὁδηγοῦν εἰς τόπον χλόης, ἤγουν τὰ τοὺς διδάχουν καθ' ἐκάστην ἡμέραν, αὐτοὶ ἀμελοῦν καὶ δὲν φροντίζουν διὰ τὴν σωτηρίαν τοῦ λαοῦ, ὅπου εἶναι αἱ ψυχαὶ των εἰς τὰ χεῖρά τους». κτλ.

Ταῦτα, λόγιε φίλε, ἐν συνόψει σήμερον περὶ τοῦ Κυριακοδρομίου Μαξίμου καὶ τοῦ περιεχομένου τούτου καὶ ἐς ἄλλοτε πλείω.

Ἀθήνησι.

Ἑρρωσθε

Ν. Τσιγαρᾶς.

Ἐνταῦθα σημειῶμαι ὅτι ὁ Μάξιμος ἦν μαθητὴς καὶ γραμματεὺς τοῦ ἀοιδίμου Πηγά, εὗρισκω δ' αὐτὸν διατρίβοντα ἐν Βενετίᾳ τῷ 1590, ἐκεῖθεν δ' ἐπιστέλλοντα Νικηφόρῳ τῷ σοφωτάτῳ ἱερομονάχῳ τῷ Χαρτοφύλακι, τῷ πρώτῳ ἰδρυτῇ τῆς ἐν Πάτρῳ σχολῆς¹ καὶ ἄλλοις τούτου μαθηταῖς, ἐπίσης δὲ καὶ ἐπιστολὰς παρὰ τοῦ Νικηφόρου λαμβάνοντα, κατ' αὐτὸ δὲ τὸ 1601² καὶ 1607 ἐν Αἰγύπτῳ, ὅπου φαίνεται ὅτι τότε διέτριβε καὶ μετὰ τὸν θάνατον ἔτι τοῦ σοφοῦ αὐτοῦ διδασκάλου Μελετίου ἐκείνου τοῦ Πηγά· διότι ἐν Αἰγύπτῳ τὰς δικτριβὰς ποιούμενος μετήνεγκεν εἰς τὴν κοινὴν καὶ δημώδη φράσιν τὸ κατὰ Ἰουδαίων σύγγραμμά³ τοῦ σοφοῦ αὐτοῦ διδασκάλου ὡς ἐξέγω τοῦτο σαφῶς ἐκ χειρογράφου, ὅπερ ὁ κεκτημένος αὐτὸ σεβαστὸς κ. Ι.

¹ Περὶ Νικηφόρου τοῦ Χαρτοφύλακος ὅρα Βιογραφικὰς Ἀποσημειώσεις τοῦ ἐλλογίμου βιβλιοφύλακος τῆς ἱερᾶς μονῆς Πάτμου κ. Φλωρίδου δημοσιευθείσας ἐν τῷ Δελτίῳ τῆς Ἱστορικῆς καὶ Ἐθνολογικῆς ἐταιρείας τεύχ. Ε', σ. 65 κ. ἐ., ἐν αἷς μετείληψε καὶ τὰς ἐπιστολὰς, ὧν ἄνω μνησάν ποιῶμαι.

² Αὐτόθι σ. 78. Ἡ ἐπιστολὴ μετείληπται ἐκ χειρογράφου συλλογῆς τοῦ κ. Ι. Σακελλίωτος, ἐξ ἧς καὶ ἡμεῖς ὠφελήθημεν καὶ σ. 71· ἡ ἐπιστολὴ αὕτη μετετυπώθη ἐν τῷ Δελτίῳ ἐκ τῶν Ἐπιστολικῶν Τόπων Θεοφίλου τοῦ Κοροδαλέως, ταύτην δὲ καταγράφει ὁ Σάθας ἐν τῇ Νεοελλ. Φιλ. σ. 254, ἀλλὰ μετὰ μόνης τῆς μικρᾶς διαφορᾶς τῆς ἡμερομηνίας, ἀντὶ τοῦτος ἔχει 17 μαρτίου. Ἀλλ' ἡ 7 μαρτίου σημειοῦται καὶ ἐν τῇ ἐκδόσει τῆς Ἀλλης τοῦ 1760, ἣν πρὸ ὀφθαλμῶν ἔχω, τῇ ἐπιμαλείᾳ τοῦ ἱερομονάχου Παμπέρεως γενομένη.

³ Τὸ περὶ Ἰουδαίων ὑπόμνημα, κατὰ Σάθαν (Νεοελλ. Φιλ. σ. 240) ἐξεδόθη ἑλληνοπρωσιστὶ ἐν Λεοπόλει τῷ 1739.

Σακελλίων ὁ τοῖς πᾶσι τὰ πάντα χάριν τῆς ἐπιστήμης προφρόνως προτιθέμενος παρέσχε μοι πρὸς μελέτην καὶ ὑπερῷ περιέχει ἀνεκδότους ἐπιστολάς τοῦ Πηγᾶ καὶ ἄλλων λεγίων ἀνδρῶν, ἐν αἷς καὶ τοῦ ἡμετέρου Μαξίμου. Ἡ εἰς τὴν δημώδη γλῶσσαν παρὰφρασις αὕτη ἢ τῷ Μαξίμῳ ὀφειλομένη κατέχει τοῦ κώδικος τούτου (μέγα ὄγδον) τὰς ἀπὸ 317-398 σελίδας, φαίνεται δὲ ἐν τέλει κολοβή. Ἐπιγέγραπται «εἰς τὸ κατὰ Ἰουδαίων τοῦ μακαριωτάτου καὶ σοφωτάτου πατριάρχου Ἀλεξανδρείας κυροῦ Μελετίου μετάφρασις εἰς κοινὴν γλῶσσαν ἀπὸ τῆς ἐλληνικῆς». Ἀρχεῖται οὕτω «εἰς ἑσᾶς (ἀδελφοί) ὅπου ὀρέγεσθε νὰ μάθητε εἰς τὴν ἐλληνικὴν γλῶσσαν ὅσα συνεγράψαμεν πρὸς ἐκείνους τοὺς σοφοὺς κατὰ Ἰουδαίων», τελευτᾷ δὲ «Καὶ σᾶς λέγομεν τὴν φωνὴν ὅπου τὴν ἱεσύρετε καλὰ ἐπεστράφητε Ἰσραὴλ πρὸς τὴν γλυκεῖαν λάμψιν τοῦ ἀνατείλαντος ἡστροῦ ἀπὸ τὸν Ἰούδαν καὶ θραύσαντος τοὺς ἀρχηγοὺς Μωάβ· μὴ δώσης ἄλλοι τοῦ τὴν δόξαν σου, καὶ ξένου ἔθνοῦς τὰ συμφέροντά σου· δὲν εἶναι τίποτε φθόνος· δὲν εἶναι τινὰς ὅπου σᾶς ἐμποδίζει νὰ γιλιωθῇτε μὲ τὸν Χριστόν. Ὁ Χριστὸς εἶναι ἑτοιμος, ἀνακαλεῖ καὶ κράζει ἐκείνους».

Πρὸ τῆς παρὰφράσεως ταύτης ὁ Μαξίμος ἰδίᾳ χειρὶ προλογίζει ὁ πρόλογος αὐτοῦ κατέχει τὰς ἀπὸ 313-317 σελ. τοῦ περὶ οὗ ὁ λόγος χειρογράφου. Τοῦτον παρατίθεται ἐνταῦθα ἀποβλέπων εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς γλώσσης, ἀφ' οὗ ἄλλως οὐκ ἔστι μακρὸς, μνησάνομεν δὲ τίνι γλώσσῃ καὶ τίνι τρόπῳ κατὰ τὰς ἀρχὰς τῆς 17ης ἑκατονταετηρίδος ἡρμῆνευσον καὶ ἐξηγοῦντο τὴν ἀρχαίαν ἐλληνίδαν φωνήν¹.

«Πρὸς ἐκείνους ὅπου ἔχουν νὰ τύχουν τὸ σύγγραμμα τοῦτο τοῦ μακκρίτου κυρίου Μελετίου ὅπου ἔκαμεν κατὰ Ἰουδαίων εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν πρὶν νὰ γενῇ Πατριάρχης Ἀλεξανδρείας.

» Ἐνὰ εἶναι καὶ τοῦτο ἀπὸ τὰ λοιπὰ συγγράμματα, διότι πολλὰ ἔκαμεν ὁ μακκρίτης ἐκεῖνος καὶ περὶ πολλῶν καὶ μεγάλων ὑποθέσεων κατὰ τῶν ἐναντίων καὶ ἄλλοτρίων τῆς ὀρθῆς πίστεως, τοῦ μακκριωτάτου καὶ σωφιστάτου (sic) πατρὸς ἡμῶν κυροῦ Μελετίου, τὸ ὁποῖον τὸ ὀνομάζει ἐκεῖνος «Ἀπολογία ὑπὲρ τῆς χριστιανῶν Εὐσεβείας» καὶ τὸ συνέγραψε πρῶτον μὲν λατινικᾷ πρὸς κάποιους σοφοὺς τῶν Ἑλλήνων καθὼς τὸ σημειώνει καὶ ἀτὸς τοῦ εἰς τὴν ἀρχὴν τοῦ συγγράμματος καὶ εἰς τὸ τέλος, ἔπειτα δὲ καὶ ἐλληνικᾷ μὲ τὸ νὰ τὸν παρεκάλεσαν τινὲς τῶν φιλοχρίστων καὶ εὐσεβῶν χριστιανῶν τοῦ Γα-

¹ Ὁ Σάβας ἐν τῷ Β' Τ. τῆς Νεοελλ. Φιλ. παρατίθησι χάριν τῆς γλώσσης τὸ προσέμειον τοῦ κατὰ τοῦ σχίσματος τῶν παπιστῶν ἔγχειριδίου τοῦ Μαξίμου (σ. 48-49).

λατὰ καὶ τῆς Κωνσταντινουπόλεως. Τοῦτο τὸ σύγγραμμα μισσεύωντας τότε ἀπὸ τὴν Κωνσταντινούπολιν ὁ τίμιος καὶ εὐγενὴς ἀρχὼν κύριος Ἐμμανουήλος ὁ ἐπονομαζόμενος Μαντζαπέττας ἀπὸ τῆς Κρήτης εἰς τὰ μέρη τῆς Λεχέας ἐπαρεκάλεισε πολὺ τὸν μακαρίτην ἐκεῖνον Μαλέτιον πρῶτον μὲν εἰς τὸν μακαρίτην ἐκεῖνον ὅπου τὸ συνέγραψε διὰ τὴν καινὴν ὠφέλειαν τῶν πολλῶν, διότι ὅλη ἡ σπουδὴ τοῦ μακαρίτου ἐκεῖνου δὲν ἦτον παρὰ νὰ κάμνῃ πράγματα κοινωφελῆ, καὶ διὰ τοῦτο καὶ εἰς τοῦτο ἐκαταδαπάνη τὴν ζωὴν τοῦ κατακαίόμενος διὰ τοὺς πολλοὺς περισσότερον, παρὰ διὰ τοῦ λόγου του. Ἐπειτα δὲ καὶ αὐτοῦ τοῦ διαληφθέντος Ἐμμανουήλου ὅπου εἶναι αἷτιος νὰ μεταδίδονται εἰς ὅλους τὰ καλὰ καὶ ψυχωφελῆ πράγματα κάμνωντας ἐκεῖνο ὅπου λέγει ὁ Παῦλος μηδεὶς τὸ ἑαυτοῦ ζητεῖτω, ἀλλὰ καὶ τὸ ἑαυτοῦ ἕκαστος· διότι δὲν γεννᾶται ὁ ἄνθρωπος διὰ λόγου του μόνον, ἀλλὰ καὶ δι' ἄλλους, διὰ νὰ εἴναι συνδεδεμένος καθὲς εἰς μὲ τὸν ἄλλον μὲ τὸν σύνδεσμον τῆς ἀγάπης, χωρὶς τῆς ὁποίας δὲν εἴναι τίνας τιποτε οὐδὲ δύναται νὰ σωθῇ. Διὰ τοῦτο καὶ ὁ Σωτὴρ μᾶς τὴν ἀφῆκεν ὡς ἂν μίαν κληρονομίαν ἀναβαίνωντας εἰς τοὺς οὐρανοὺς, σμὰ εἰς τὰ λοιπὰ ὅλα, καὶ ὡς ἂν σφραγίδα τῶν λοιπῶν ὁλογῶν. Ἐρρωσθε ἐν Χριστῷ σωτῇρι φίλοι τῶν κελῶν· καὶ εἰς ὃ, τι δὲν ἔφθασεν ἡ διάνοιά μου μεταφράζωντας τὸ παρὸν σύγγραμμα, σύγγνωτέ μοι· καὶ διωρθώσατε ὑμεῖς κέλλιον. Ἐν Αἰγύπτῳ αἰχς».

Μάξιμος ἱερομόναχος καὶ ἐλάχιςτος.

Ὁ Μάξιμος οὗτος ἀδιστακτικῶς φρονῶ ὅτι ἐστὶν αὐτὸς οὗτος ὁ ὑπὸ τοῦ Σάθα¹ ὑπὸ τὸ ὄνομα Μανουήλ φερόμενος, τούτέστι διατηρῶν τὸ τῆς βαπτίσεως ὄνομα· τὸ αὐτὸ περιεχόμενον τοῦ χειρογράφου τοῦ ἀνήκοντος τῷ κ. Ν. Τεργασῇ σημειούμενον καὶ παρὰ Σάθα ὡς ὅν τοῦ Μανουήλ, ἐπίσης καὶ ἡ ἐν τῷ Β' τόμῳ τῆς *Νεοελληνικῆς Φιλολογίας* ὑπὸ τοῦ κ. Σάθα παράθεσις τοῦ προοιμίου τοῦ κατὰ τῶν Παπιστῶν ἐγχειριδίου² τοῦ Μαξίμου, ὅπερ ἀναφέρει ἐν τῷ Α' εἰς τὸν Μανουήλ

¹ Νεοελ. Φιλολ., σ. 224. Πρὸλ. Οἰκονόμ. περὶ τῶν Ο' Ἑρμην. τόμ. Δ', σ. 806.

² Τούτου ἀντίτυπον κατέχει ἡ Ἑθνικὴ ἡμῶν Βιβλιοθήκη, ἀλλὰ λείποντος τοῦ ἔξω φύλλου ἀγνοῶ τὸν τόπον τῆς ἐκτυπώσεως (Ἰάσιον, Βουκουρέστιον;), φέρει δὲ τίτλον α' Ἐγχειρίδιον συντεθέν εἰς φράσιν πεζὴν παρὰ τοῦ ἱερομονάχου Μαξίμου κλ...» Ἐν τέλει τοῦ προλόγου φέρεται χρονολογία 1690 κατὰ μῆνα ἰανουαρίου (οὕτω) (προλεγόμε. κ', καὶ σελ. 210, εἰς ὀρθον). Ὁρα καὶ Δημητράκοπούλου Ὁρθόδοξ. Ἑλλάδα, σ. 148.

πειθουσί με ὅτι τὸ τελευταῖον τοῦτο ὄνομα ἦν τὸ τῆς βαπτίσεως αὐτοῦ (συνήθης δὲ ἦν ἡ τοῦ ὀνόματος τούτου ἀντικατάστασις διὰ τοῦ Μαξίμου ἐν τῷ τῆς ἱεροσύνης βαθμῷ), ἐκτὸς ἐὰν σφάλληται ὁ κ. Σάθας καὶ συγχέει ὀνόματα· βεβαιώτατον εἶνε ὅτι ὁ περὶ αὐτοῦ ὁ λόγος λόγιος ἀνὴρ οὐδαμοῦ ἐν ταῖς γνωσταῖς μοι πηγαῖς ἐκδομέναις τε καὶ ἀνεκδότοις τῷ ὀνόματι Μανουὴλ ἀναφέρεται, ἀλλὰ γνωστὸς διατελεῖ ὑπὸ τὸ ὄνομα Μάξιμος. Ἐπειτα τὸ αὐτὸ περιεχόμενον τοῦ ὑπὸ τοῦ κ. Σάθα ἀναφερομένου εἰς Μανουὴλ καὶ ὑπὸ τοῦ κ. Τσιγαρᾶ ἀνακοινωθέντος μοι χειρογράφου τοῦ Μαξίμου κέκτηται ἐν χειρογράφῳ ὑπ' ἀριθμ. ΤΥΒ' ἡ βιβλιοθήκη τῆς σεβασμίας μονῆς τῆς Πάτρου, καθ' ἣ ἀνεκοινώσατό μοι ὁ γερκρὸς κ. Ι. Σακελλίων ὁ εὐαρεστηθεὶς ἐκ τῆς ἐαυτοῦ *Ἀνεκδότου Ἀναγραφῆς τῆς Πατριακῆς Βιβλιοθήκης* νὰ μοι μεταδώσῃ τὴν περιγραφὴν αὐτοῦ ἔχουσιν ὧδε.

ΤΥΒ'.

Τεῦχος εἰς φύλλον μέγα γεγραμμένον κατὰ τὴν ΙΖ' ἑκατονταετηρίδα κατ' ἀπομίμησιν γραφῆς τῆς ΙΒ'. φύλλα δὲ περιέχον τετρακόσια. Ἐπιγέγραπται «τοῦ σοφωτάτου καὶ λογιωτάτου Μαξίμου ἱερομονάχου τοῦ Πελοποννησίου Ὁμιλίας εἰς τὰς κυριακὰς τῶν Εὐαγγελίων τοῦ ὅλου ἐνιαυτοῦ, πάνυ ὠφέλιμοι εἰς τοὺς ἀνγκινώσκοντας.» Πᾶσαι μὲν οὖν αἱ ὁμιλίας αὗται εἰς χυδαίαν ἐκτεθειμέναι φράσιν συγκεφαλαιοῦνται εἰς ΕΑ'. Ὁ δὲ Μαξίμος οὗτος μαθητὴς ἐχρημάτισε τοῦ ἀοιδίμου καὶ σοφωτάτου ἐκείνου Μελετίου τοῦ Πηγᾶ, πατριάρχου Ἀλεξανδρείας, ὡς ὁ αὐτὸς μαρτυρεῖ ἐν τῷ Προλόγῳ τῶν Ὁμιλιῶν, ὃν ἐν Ἰωαννίνοις γέγραφε τῷ ἄχιδ' ἔτει (βλ. καὶ Δημ. Προκοπίου παρὰ Φαβρικ. Ἑλλ. Βιβλ. Τομ. ΙΑ' σ. 771).

Ἐκτὸς τούτου φίλος ἐπὶ ἐπταετίαν διατελέσας σχολάρχης τῆς ἐν Σηλυμβρίας ἑλληνικῆς σχολῆς ἐπληροφόρησέ μοι ὅτι κώδιξ Μαξίμου τοῦ Πελοποννησίου περιέχων ὁμιλίας αὐτοῦ τριάντα ὀκτὼ ἀπόκειται ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ τῆς αὐτόθι σχολῆς ἀγκήων πρότερον ἀρχιερεῖ ὀρθοδόξῳ.

Τᾶνωτέρω εἶχον γεγραμμένα ὅτε ἐξ ἐπιστολιμαίας φιλικῆς ἀνακοινώσεως τοῦ κ. Παπαδοπούλου Κερκυέως ἐπληροφορήθην ὅτι τοῦ αὐτοῦ Μαξίμου δύο κώδικας χειρογράφους κέκτηται ἡ ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ Δράμας ἱερὰ μονὴ τῆς Θεοτάκου τῆς Κοσινίτζης (ἡ Εἰκοσιφοινίσσης) ὧν ὁ εἰς σπουδαιότατος καὶ περιέχων ἄγνωστον καὶ ἀξιόλογον ἔργον τοῦ Μαξίμου «λόγον στηλικευτικὸν κατὰ Διονυσίου καὶ τῶν συναποστατησάντων αὐτῷ». Τούτου τὴν ἀρχὴν δημοσιεύει ὁ κ. Κερκαμεύς.

ἐν τῷ Περιοδικῷ τοῦ Ἑλλ. Φιλολ. Συλλόγου. Εὐχῆς δ' ἔργον ἦν ἐὰν ἐδημοσιεύετο πλήρης ὁ λόγος οὗτος ὁ διασφῶν καὶ διευκρινῶν σκοτεινότερον σημεῖον τῆς νεωτέρας ἱστορίας, καὶ περιεργότερον ἅμα τὴν ἀποστασίαν τοῦ Τρίκκης Διονυσίου, τοῦ ἀναλαβόντος τὴν ἀρχηγίαν τοῦ ἐν Ἰωαννίνοις ἐπαναστατικοῦ κινήματος περὶ τὰς ἀρχὰς τῆς 17 ἑκατονταετηρίδος¹.

Ἐκ τῶν εἰρημένων φαίνεται ὅτι ὁ Μάξιμος μετὰ τὸ 1608 ἀπῆλθεν ἐξ Αἰγύπτου, ποῦ ὅμως ἀπεδήμησεν ἀγνοῶ, ἢ ὅτι διατρίψας ἐν Αἰγύπτῳ ἢ ἀλλαχοῦ μέχρι τοῦ 1612 ἐγκατέστη ἐν Ἰωαννίνοις καὶ ἐδίδασκεν ἐπ' ἐκκλησίας καὶ ἐν σχολαίῳ κατὰ τὸ 1613 καὶ 1614 ὡς φέρεται ἐν τῷ προλόγῳ τῶν πρῶτον ἤδη ἀναγρφομένων χειρογράφων τοῦ τε κ. Τσιγαρᾶ καὶ τοῦ τῆς Πάτμου. Μέχρι τίνος ἐποχῆς διέμενεν ἐν τῇ πρωτεύουσῃ τῆς Ἡπείρου, ποῦ ἐγκατεβίω ἀγνοῶ, οὐδὲ τοῦ παρόντος νὰ ἐρευνήσω, διότι ἑτέρου τόπου καὶ ἑτέρας εὐκαιρίας ἔργον. Τόσον μόνον λέγω ὅτι ὁ μακαρίτης Δημητρακόπουλος ἀναφέρει αὐτὸν τῷ 1620 ζῶντα ἐν Ἱερουσαλήμ².

Ταῦτα παρέθηκα ἐν προσαρτήματι χάριν ἄλλων τὰς τοιαύτας μελέπας ἔργον ἔχόντων καὶ ἰδίᾳ τῶν περὶ τὰ τοιαῦτα ἀσχολουμένων, διότι ἡμεῖς, εἰ καὶ σφόδρα φιληδοῦμεν τοιούταις ζητήσεσι καὶ ἐρευναις, ἀλλὰ δεόν τούτων προτᾶξασθαι, δι' ὧν καὶ ἐπὶ τὴν τούτων μελέτην, τῶν καιρῶν διδόντων, ἀνέτως καὶ μετὰ παρρησίας δυνάμεθα νὰ τραπῶμεν προσφέροντες τῷ εὐανθεῖ κήπῳ τοῦ Πανασσόου οὐχὶ ἀκαλήφας πλέυν ἀλλ' ἱα εἰμὴ ῥόδα.

Ἐγγραφον ἐν Ἀθήναις ἀρχομένου ὁκτωβρίου 1886.

Η. Α. Μυστακίδης.

¹ Ὅρα περὶ ταύτης Σάθα Τουρκοκρ. Ἑλλάδ. σ. 215 κ.έ.

² Ὁρθόδοξ. Ἑλλ. σ. 146.